

Karlovy Vary oceňují umění

O tom, co se může přihodit, když byrokracie doroste do orwellovské podoby, vypráví švýcarská malířka žijící v České republice.

DORIS WINDLIN

V létě minulého roku jsme v našem malířském plánu měly dvě města: Karlovy Vary a Prahu.

V našem? Ano, myslím tím Kateřinu Rutherford a mě. Katka je členem naší skupiny Experiment 2 v České republice. Schválně přiletěla z USA, abychom spolu mohly malovat. S malováním městských témat už mám zkušenosti, mám dobrou přípravu z Moskvy a Berlína.

Malířský stojan jsem postavila hned vedle altánku s Hadím pramenem. Druhý den ve středu jsem se postavila přímo naproti kavárny Elefant na kraj ulice, kde chodili kolem lázeňští hosté. Malovala jsem pohled na kostel sv. Magdaleny a Vřídelní kolonádu s typickou lázeňskou architekturou se všemi těmi barevnými lodičkami proudivcími proti mně. Oblíčkily mě celé skupiny. Lidé mně zvědavě koukali přes ramena a kladli mi ve všech světových jazycích otázky.

Slunečné ráno a policisté v modrém

Svěží a plná energie jsem začala ve čtvrté ráno. Venku na chodníku, natěšená na malování, jsem postavila plátno na stojan, vymáčkala barvy na paletu, když tu dva policisté v modrém tričku přijeli ke mně na kole a vyvedli mě z mého nadšení.

„Dobry den. Mate povoleni?“

„Povoleni k cemuz?“

„Za ctverečni metr, na nemz stojite!“

„Coze? Potrebujim povoleni k tomu, abych tady mohla malovat? To si snad delate legraci, ze ano?“

„Neni to vtip, vy musite mit povoleni.“

„Tak to je pro me neco noveho, ja jsem jiz malovala v Berlíně, v Moskvě a také ve Švýcarsku může malit malovat kdekoliv. Něco takového jsem ještě neslyšela!“

„Ale tady musite to povoleni mit. Pro tento ctverečni metr, na kterém stojite.“

Zkusila jsem něco jiného: „Mohla bych malovat, kdybych stála tady přímo u zdi?“

„Ne, nejdříve musite mit povoleni,“ byla definitivní slova policistů, nasedli na svá kola a odjeli.

Katka u toho nebyla, našla mě deprimovanou, jak balím své malířské krámy a krouťím hlavou. Pořád myslela, že to byl vtip, ona viděla policisty jen ze zada, jako mizící modrý bod.

Ale číšník z vedlejší kavárny to Katce potvrdil, ta situace se odehrála přímo před jeho očima.

Z úřadu do úřadu

1. zastavení: Pět policistů na silnici

Když jsme se daly na cestu, potkaly jsme dva pěší policisty. Katka se hned na ně vrhla: „Dobry den! Máme problém, můžete nám pomoci? Máme jen stojan a barvy a malujeme tady na nábřeží a teď tu byli dva policisté a zakázali nám malovat. Prý potřebujeme nejdřív nějaké povolení.“ Dívali se na nás bezradně, až našli konečně řešení: „My vám dáme telefonní číslo příslušné policejní stanice, jednoduše zavolejte a zeptejte se na to.“ „Super! Srdečně děkují!“ Katka hned vytočila číslo, a když se ohlásila, spustila: „Dobry den, máme problém, my máme stojan a...“ Najednou byla přerušena: „Promiňte, vy voláte na tísňovou linku, obraťte se prosím přímo na policejní stanici.“

2. zastavení: Policejní stanice – oddělení pro veřejnou dopravu

„Dobry den, jaké máte auto?“ Katka: „Ne, my nemáme žádné auto, ale jen malířský stojan a malujeme na nábřeží a vy prý nám máte vydat povolení.“ Policista v okénku: „Tady je oddělení pro veřejnou dopravu, povolení k vjezdu pro auta.“

Katka: „Ano, to víme, ale oni nás sem poslali.“ Policista: „Prodáváte něco?“

Katka: „Neprodáváme nic, my jenom malujeme.“

Našemu, trochu bezradnému policistovi přišel na pomoc druhý, suverennější a poučil nás: „Podívejte, když si postavíte na magistrále mrazák, tak musite ctverečni metry, které zabere, také zaplatit!“

Vykulily jsme jen oči a Katka polkla naprázdno. Potom jsme byly poslány na Městskou správu – oddělení pro hromadnou dopravu.

3. zastavení: Městská správa – oddělení pro hromadnou dopravu

Dáma Š. z úřadu, přivítavě: „Mohu vám nějak pomoci?“

Katka: „Ano, my máme stojan a...“

Dáma Š. sebevědomě: „Samozřejmě potřebujete povolení. Vy musite platit nájem. Musite platit nájem za jeden ctverečni metr, na kterém stojite, když malujete. A stojí dvacet korun za den. A vy tu nejste vůbec registrované. Kdyby vás bylo alespoň dvanáct malířů, tak bych vás mohla zařadit pod paragrafy platící pro portréty, kteří zde malují během filmového festivalu. Protože jste jen dvě, tak to bohužel nejde. Je mi líto.“

Katka: „Ale my nic neprodáváme, my jen malujeme před motivem.“

Dáma Š.: „Na tom nezáleží.“

Katka: „A kdybychom malovaly mimo lázeňskou zónu, třeba u paneláku tam nahore, tak bychom také potřebovaly povolení?“

Dáma Š.: „Ano, i tam byste potřebovaly povolení, všude po celé republice.“

Já jsem ze sebe vyrázila: „To nevěřím, já jsem malovala v Berlíně, v Moskvě, ve Švýcarsku a takový nesmysl jsem nikdy neslyšela.“

Dáma Š. zůstává neoblomná.

Katka dodává: „Také Lebeda (pozn. aut.: český impresionista, současník Antonína Slavíčka) tady maloval.“

Dáma Š., která si pod pojmem Lebeda představovala asi nějakou nemoc, Katku přísně napomíná: „Nezvyšujte prosím hlas!“

Potom dáma Š. opět věcně dodala: „Když si teď podáte žádost, že chcete v Karlových

Varech malovat, tak do třiceti dnů obdržíte pozitivní odpověď a můžete zde malovat.“

Katka: „Cože? Až za třicet dní, to už tu dávno nebudeme. My potřebujeme pouze dva dny, abychom mohly dokončit své obrazy, nic víc!“ A trucovitě dodala: „Co když budeme malovat bez povolení?“

Dáma Š.: „Potom musite počítat s pokutou dva tisíce korun.“

Já jsem ze sebe nemohla vydat ani hlásku, ze vzteku a smutku. Než jsme to vzdaly, udělala Katka poslední pokus: „Co byste dělala vy v naší situaci?“

Dáma Š. se shovívavě usmála: „Ti policisté byli příliš důslední, měly jste použít svůj šarm, jste přece ještě mladé, nebo ne?“ To bylo příliš, mně se vrazila krev do hlavy.

Dáma Š. se k nám naposled obrátila a klidně se zeptala: „Mohu pro vás ještě něco udělat?“ „Ne, vůbec nic! Ale co potřebujeme, je víno!“ odpověděla jsem bez šarmu a rychle jsme opustily kancelář.

4. zastavení: Na kraji bláznivce

V kavárně Becherovka objednala Katka dvě vína a dva poháry. Seděla jsem a přede mnou se promítal celý můj malířský život v plné realitě, se všemi těžkostmi a boji o přežití!

Při všech těch těžkostech jsem měla vždycky aspoň jeden pocit jistoty, a to jistoty svobody, která je k nezaplacení. Svobody, že si můžu malovat, co chci a kde chci. A teď? A teď tedy musím obětovat i to poslední, tuto svobodu? Zatímco já jsem se utápěla v slzách, byla Katka aktivní, všude možné telefonovala ohledně naší věci. Telefonovala také jednomu našemu místnímu známému, kterému to všechno připadalo jako špatný vtip. Zavolał zástupci starosty města a vysvětlil mu celou věc. Tak jsme dostali povolení přímo shora. S ulehčením, ale vnitřně vyčerpaná jsem postavila svůj stojan znova na kraj silnice a začala zase malovat. Ale moje oči stále těkavě pozorovaly, jestli se někde v dále neobjeví dva modré body, jestli je všechno v pořádku. Ještě jsme zůstaly dva dny, abychom mohly naše komplikované obrazy dokončit. Pokaždé, když kolem pomalíčku projíždělo policejní auto nebo procházeli po dvou pěší policisté, se mi zarážel dech. Ale zdálo se, že si nás nikdo nevšímá. Srdečně díky našim andělům v pozadí. V neděli jsme se rozloučili s Karlovými Vary a cestou domů jsem dostala SMS od kamarádky, která vyhledala příslušné paragrafy a našla následující: *Máte právo pohybování na veřejném prostranství, když nikoho svým pohybem neomezujete v jeho právu na toto prostranství ani neohrožujete na zdraví a životě. Nepoužíváte toto prostranství k vlastním obchodním ani k žádné jiné komerční činnosti.*

Post Scriptum

O několik dní později, když už jsme s Katkou malovaly v Praze, jsme se dozvěděly, že od 12. července 2011, několik dní před naším příjezdem do Karlových Varů, přišlo nové nařízení, platné jen pro Karlovy Vary. Týká se však pouze natáčení filmů a televizních programů. Ale nic o malování v plenéru. S tím se nám policie omluvila a slíbila, že se to už nikdy nestane. Asi si budou muset ta nová nařízení skutečně pořádně přečíst!

Doris Windlin (1968) je švýcarská výtvarnice, studovala v Luzernu a v Brně. Od roku 1996 žije na Domažlicku (www.atelier-doris.cz).

DOPIS

Učitel vše vidí, ale raději mlčí

Učit na dnešní (nejen) střední škole je hotový kříž! Už dávno neplatí, že učitel je vedle faráře nejuznávanější díl obce, větší vesnice, malého městečka. Není ani šířitel vzdálenosti, neboť mladí lidé se u nás léta nechtějí vpravdě vzdělávat. Pro život jim stačí naučit se síkovo proplouvat. Neskrývají svou touhu bez námahy získat odpovídající glejt. Tedy maturitní vysvědčení, vzápětí vysokoškolský diplom, nejméně se zlidovělým titulem bakaláře. Ovšem ani magistr nebo inženýr není u nás vůbec k zahoezení. Natož doktor! Potvrzují to mnohé ankyty a statistiky. V jedné z nich sedmdesát procent respondentů z praxe odpovědělo, že se chtějí vrátit na střední školu především pro maturitní vysvědčení. Nikoli aby si doplnili své odborné vzdělání.

Brány nejen vysokých škol se nesmyslně rozevřely téměř úplně pro každého, kdo umí podepsat a odeslat přihlášku ke studiu. Dříve se z desítek uchazečů dostal na vysokou školu jeden, možná dva nejlepší. Dnes je to obráceně. Výsledek? Žalostná úroveň absolventů většiny typů škol. Dnes je možné dálkově, při zaměstnání, zvládnout za sto dnů, rozložených do tří let, bakaláře čechokoli. Mezi námi spokojeně žijí i takoví, kteří si dříve uznávaný vysokoškolský diplom dokážou opatřit v průběhu letních

prázdnin. A nejde jen o Plzeň či nějakou málo známou vesnici. Náš národ miluje tituly. Před i za jménem. Ne jeden, ale raději hned několik. Koumaví a majetní zájemci si mohou v pohodě leckterý titul snadno koupit. Stal se veřejným zbožím. Nepřekvapuje ani nedávný případ, kdy si jeden zájemce o vzdělání pořídil falešné maturitní vysvědčení za pětadvacet tisíc a vzápětí si šel stěžovat na policii, že byl podveden.

Učitel vše vidí, ale zarytí mlčí. Co má namítat, když chce aspoň nějakou práci a trvalý příjem v době vrtkavé krize. Když potřebuje doma uživit dva vysokoškoláky a doklopýtat k důchodu. Zvykl si na to, že školy jsou u nás úplně pro všechny, ale opravdového vzdělání v nich dosahují jen málokterí. Učitel už dávno rezignoval. Ministr školství a opakovaně sliboval posílené společenské uznání projevené výrazným zvýšením platu. Vloni velkoryse plošně přidal téměř pět tisíc všem, kteří ještě ani nestačili poprvé vstoupit do třídy za katedru. Letos prý vylepší platy těm nejzkušenějším. Údajně až o patnáct stovek. Svůj milodar do omrzní vytruboval na veřejnosti a přizíval tím její nepřijetnost učitelům. Když autor těchto řádků, středoškolský učitel před důchodem, dostal nový platový výměr, nestačil se divit. Přidáno sedm stovek, na osobním příplatku současně ubráno pět stovek. Dvě stovky, dvě vysoké školy a k tomu třicet let praxe. Prokazatelně a navýsost stresující práce a denní hrubá mzda něco přes tisíc korun. Varovně zvoní zvonek...!

Učit v dnešní škole je učiněný kříž. „Komu se u nás nelíbí, ať odejde...“ s oblibou zpívá nejen ředitel školy, který na svém křesle kruluje už přes dvacet let.

STANISLAV TITZL